

Till: Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

U2021/03432

Stockholm 2022-01-12

Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur (SOU 2021:65)

SwedenBIO svar på remiss av Slutbetänkande av utredningen om organisation, styrning och finansiering av forskningsinfrastruktur

Inledande kommentarer

SwedenBIO ingår inte bland remissinstanserna, men väljer ändå att inkomma med sina synpunkter på betänkandet. Forskningsinfrastrukturerna och deras organisering spelar en viktig roll för forskande och utvecklande företag samt exempelvis CRO-bolag. Samtidigt ser vi i SwedenBIO's undersökningar att det ofta är de mindre forskningsföretagen som har svårast att få tillgång till infrastrukturerna. SwedenBIO vill därför uppmana regeringen att inte tappa bort de små forskningsintensiva företagens förutsättningar och behov kopplade till infrastrukturerna.

Forskningsinfrastrukturerna spelar en strategiskt viktig roll för svensk life science. De har ett stort värde och skulle kunna utgöra en fantastisk resurs för såväl forskning och utveckling som utvärdering och kvalitetskontroll. SwedenBIO har länge drivit att forskningsinfrastrukturerna bör nyttjas bättre samt fört fram att intresset för infrastrukturerna är stort från företagen.

Forskningsinfrastrukturerna är en investering för hela samhället och bidrar i samverkan med såväl offentliga som näringslivets aktörer, till att skapa innovativa lösningar på våra samhällsutmaningar. Det är avgörande att infrastrukturerna ses ur detta breda perspektiv och inte som en enbart akademisk angelägenhet.

Strukturen kring forskningsinfrastrukturerna och deras användning är komplex och behovet stort av ett väloljat system, inte minst för att infrastrukturerna ska vara tillgängliga för, och skapa samarbeten med, aktörer utanför akademien. Strukturen behöver se till hela infrastrukturlandskapet och inkludera även såväl internationella infrastrukturer som anläggningar i privat regi eller offentligt-privat partnerskap, men även kompetensbehov och olika intressentgrupper.

SwedenBIO saknar denna helhet i utredningen och anser det även vara svårt att bedöma om flera av utredningens åtgärdsförslag är ändamålsenliga och leder till önskade effekter. Den samlade bedömningen är att utredningens förslag behöver utvecklas ytterligare.

Life science företagens relation till infrastrukturerna

SwedenBIOs ”pipeline-undersökning” från 2020, omfattande läkemedelsutvecklande företag med huvudkontor i Sverige, ger en situationsbild av hur företagen upplever tillgängligheten till forskningsinfrastrukturerna. I svaren framgår att infrastrukturerna upplevs som otillgängliga, företagen har inte den tillgång till forskningsinfrastrukturerna som de behöver, men samtidigt ser de en fantastisk potential i infrastrukturerna.

I öppna svar och intervjuer framgår att:

- Det behövs kontakter på insidan eller en tillgång som akademien vill komma åt, för att få access till infrastrukturerna
- Inom-akademiska bedömningsgrunder avgör om företaget får komma till, inte relevans eller kvalitet i företagets forsknings- eller utvecklingsprojekt
- Det är så byråkratiskt tungrott, tidskrävande och svårt att ansöka att det inte är överkomligt. Exempelvis är administrativa processer för avtalsskrivande komplicerade och tidskrävande.
- Företagen vänder sig till andra länder där processerna är smidigare.

Slutsatser:

- Tillgänglighet bygger på personliga kontakter
- Företagen bedöms på inom-akademiska kriterier
- Okunskap kring industriell läkemedelsutveckling och tillverkning bidrar till svårigheten att få access till anläggningarna.
- Det finns stor potential i att göra infrastrukturerna tillgängliga för företagen.
- Det behövs tydliga riktlinjer för hur akademins utrustning kan tillgängliggöras
- Avgiftsuttag behöver förtydligas. Det är viktigt att ofördelaktig konkurrens inte uppstår med subventionerade strukturer.

SwedenBIOs synpunkter på delbetänkandets förslag

SwedenBIO delar utredningens uppfattning om att näringslivets deltagande i uppbyggnad och användning av forskningsinfrastruktur är ett sätt att maximera samhällsnyttan av offentliga investeringar.

SwedenBIO delar även utredningens uppfattning om att ökad tillgänglighet och delaktighet av det omgivande samhället inte står i konflikt med vetenskaplig kvalitet, tvärtom! Värdet bör bedömas ur ett bredare perspektiv där kvalitet och relevans även tar hänsyn till parametrar från industri- och samhällsperspektiv.

Det behövs ett långsiktigt systemperspektiv på forskning som omfattar såväl akademisk som industriell forskning och forskningens infrastrukturer och som uppmärksammar de skärningspunkter och sammanhang där samverkan sker och möjligheter för innovationer och lösningar på samhällets behov uppstår. Förutsättningar för forskning i samverkan mellan akademi och näringsliv är en sådan skärningspunkt där forskningsinfrastrukturerna kan spela en avgörande roll och som behöver stärkas.

Med samverkan ökar också kunskapen och förståelsen för företagens förutsättningar och behov, vilket i sin tur kan bidra till ökad tillgänglighet till infrastrukturerna för företagen.

Den forskningspolitiska propositionen ska ge långsiktiga förutsättningar och riktning för forskningspolitiken avseende såväl akademisk forskning som forskning i samverkan och forskningens infrastrukturer.

(8.1) SwedenBIO delar utredningens uppfattning om betydelsen av långsiktighet och tydlighet och stödjer utredningens bedömning att en långsiktig övergripande strategisk inriktning för forskningsinfrastruktur bör ingå i den forskningspolitiska propositionen.

SwedenBIO menar vidare att bedömningskriterier för access till och finansiering av forskningsinfrastrukturer behöver breddas till att omfatta fler perspektiv på kvalitet och relevans, än inom-akademiska samt att representanter för företag behöver involveras i prioriterings- och beredningsprocesser.

SwedenBIO delar utredningens uppfattning att lärosätenas behov ges förutsättningar att ta ett större ansvar för organisation, finansiering och prioritering. Styrningen behöver vara strategisk, med tydliga uppdrag och uppföljning.

(8.2) Finansieringsfrågan är komplex och förutsätter långsiktighet och struktur men också utrymme för flexibilitet för att kunna möta förutsättningar i forskningssamarbeten.

Det är bra att stärka lärosätenas möjlighet att tillhandahålla forskningsinfrastruktur genom avgiftsuttag. SwedenBIO tillstyrkes förslaget i Ekonomistyrningsverkets rapport *Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur (ESV 2020:13)*. Det är dock viktigt att avgiftsstrukturen inte snedvrider konkurrensen med kommersiella aktörer eller bidrar till oönskade effekter för användarna av infrastrukturerna.

SwedenBIO bedömer att ett särskilt rapporteringskrav riskerar att skapa en ökad administrativ börda till ett ringa mervärde.

SwedenBIO tillstyrker att omfattande forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse ska kunna betraktas som en samhällsinvestering

(8.3) SwedenBIO framhåller vikten av att skapa förutsättningar för samverkan kring forskningsinfrastruktur och ställer sig bakom behovet av gemensamma riktlinjer och erfarenhetsutbyte kring samverkan. Idag upplevs gränssnittet mot infrastrukturerna som byråkratisk och svårtillgänglig, inte minst för de mindre företagen. En ökad användarvänlighet skulle vara gynnsam, med kontaktytor mot företag och andra användare utanför akademien, mallar för avtal etc.

(8.4) SwedenBIO välkomnar förtydligandena i förordningen om att Max IV-laboratoriet är en *nationell* infrastruktur som ska vara tillgänglig för forskare från *näringslivet*.

SwedenBIO anser att förordningens 5§ om styrelsen, också bör förtydligas, med att *två ledamöter ska representera näringslivet*.

Frågan om SciLifeLabs organisationsform är komplex. Dagens situation med fyra värduniversitet som utgör olika juridiska enheter sätter käppar i hjulen för möjligheterna att nyttja infrastrukturen som önskat och bidrar till suboptimering av verksamheten. Inte minst försvåras forskningssamverkan med näringslivet och företagens möjligheter att använda faciliteterna.

SwedenBIO ställer sig positivt till att KTH får ett ökat och tydligare ansvar som huvudman, men kan inte ur utredningen utläsa hur nuvarande juridiska problem kopplat till det delade värdskapet löses.

SwedenBIO vill därför även se konkreta förslag på hur problemen med att SciLifeLab inte kan sluta avtal eller ingå partnerskap ska lösas. Detta är en avgörande fråga för företagens tillgänglighet till infrastrukturen samt för möjligheterna till forskning i samverkan.

Erfarenheter från SwedenBIOs medlemsföretag i förutsättningarna för samarbeten och tillgång till forskningsinfrastrukturerna vittnar om vikten av att en mer ändamålsenlig organisation med en smidigare och större tillgänglighet för aktörer utanför akademien.

SwedenBIO delar däremot inte utredningens slutsatser om att en ny myndighet är lösningen och kan inte heller i utredningen utläsa hur denna ska lösa befintliga problem och ge en ändamålsenlig organisation och styrning. Samtidigt är inrättandet av en ny myndighet både kostsamt och tidskrävande.

(8.6) SwedenBIO avstyrker därför utredningens förslag om en framtida myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse.

(8.7) SwedenBIO tillstyrker utredningens förslag att representationen i RFI breddas i syfte att bättre beakta ett vidgat perspektiv, med representanter från näringslivet och vårdsektorn. Förslaget bör kompletteras med skrivelser som säkerställer representation från näringslivet i RFIs beredningsgrupper.

(8.8) Vinnova har en viktig roll i att stödja företagens tillgång till forskningsinfrastrukturer men också i att stödja forskning i samverkan mellan företag och akademi med koppling till forskningsinfrastrukturer.

Med vänliga hälsningar,

Frida Lawenius
Vice VD SwedenBIO